

і від самої держави, яка може використовувати ресурси електронних мереж та кіберпростору для тиску на громадян, порушення прав і свобод, насадження авторитарної, насильницької ідеології тощо.

Підсумовуючи, варто зазначити, що рефлексію впливу кіберзлочинів на соціум необхідно чітко корелювати з підвищенням обізнаності громадян у даній сфері, посилення комп'ютерної грамотності усіх верств населення, особливо молоді, загального рівню освіченості тощо. Шлях просвітництва є запорукою зниження криміналізації соціуму, а у такій новітній сфері як кіберзлочинність це, фактично, є головною умовою правового балансу та гармонії як у локальних, так і у глобальній соціальних системах.

1. Голіна В.В., Головкін Б.М. Кримінологія: Загальна та Особлива частини. Навчальний посібник. Х.: Право, 2014. 513 с.
2. Біленчук П.Д. Портрет комп'ютерного злочинця. К., 1997. 48 с.
3. Big data meets Big Brother: as China moves to rate its citizens. Електронний ресурс. Режим доступу : [<https://www.wired.co.uk/article/chinese-government-social-credit-score-privacy-invasion>]
4. Конвенція про кіберзлочинність. Конвенція ратифікована із застереженнями і заявами Законом №2824-IV від 7.09.2005 ВВР 2006 № 5-6. ст.7
5. Прохоренко В. Кіберзлочинність для України стає актуальним поняттям. НБУ // Економічна правда. 26.02.2015.
6. Кіберзлочинність можна зупинити тільки разом // Україна: бізнес-ревію. № 5-6. 11.02.2016.

Літвінова О.С.

студентка юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор
Заслужений юрист України
Наливайко Л. Р.*

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Кожен громадянин України незважаючи на свою стать має право на власний вибір роду занять. Так, робота присвячена гендерним аспектам і проблемам, зокрема у діяльності Збройних сил України.

Проблематика гендерної рівності у діяльності Збройних сил в умовах

сьогодення є актуальною. Теоретичні та практичні засади гендерної політики у секторі безпеки більш широко розглядаються у зарубіжних дослідженнях. Проте, деякі питання щодо гендерного балансу досліджували у своїх наукових працях й вітчизняні науковці, зокрема: О. Андрощук, О. Бурчак, Н. Вавілова, В. Галієва, Г. Герасименко, І. Грицай, Н. Дубчак, К. Левченко, Т. Мельник, Мельникова, Ю. Калагін, О. Кривець, Н. Лавриненко, О. Стрільник та ін.

Про подолання вищезазначених стереотипів свідчить прийнятий Верховною Радою України Закону України від 08.09.2005 р. № 2866-15 «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» в якому зазначено, що гендерна рівність – рівний правовий статус жінок і чоловіків та рівні можливості для його реалізації, що дозволяє особам обох статей брати однакову участь у житті суспільства [3, с. 192]. Проте, в законі недосконалою є частина, що стосується санкцій за його невиконання. Так, у процесі його реалізації постає потреба в розробці відповідних доповнень.

Слід акцентувати увагу, що прийняття закону є вдалим кроком щодо запровадження як міжнародних, так і правовою базою забезпечення конституційного принципу рівних прав чоловіків і жінок.

Участь жінок у воєнній діяльності довгий час викликала суперечки. Аргументи противників гендерної рівності головним чином стосувалися фізичної та психологічної неспроможності жінок проходити військову службу, проблеми забезпечення згуртованості, боєготовності та підтримки морального духу загону. Але, подібні аргументи неодноразово спростовувалися соціологічними дослідженнями. З'ясувалось, що жінки страждають від психологічних, фізичних незручностей та напруженого графіку роботи так само, як і чоловіки. Численні експерименти також з'ясували перебільшення значення питання гігієни для військовослужбовця [1, с. 12].

З точки зору охорони здоров'я, слід зауважити, що коли держава забороняє жінкам певні види робіт, обґрунтовуючи це турботою про їх репродуктивне здоров'я, вона визнає і створює вищу цінність «жінки як матері» і занижує роль «жінки як працівниці» [4, с. 232]. У контексті такої заборони формуються гендерні стереотипи: чоловіки постають як невразливі, а жінки – як надмірно вразливі, які повинні народжувати дітей. Ситуація, коли турбота про жінок реалізується у вигляді ряду заборон, являє жінок як несамотійних і нетямущих, які потребують догляду та опіки

Гендерна проблематика в громадсько-воєнних відносинах сьогодні займає важливе місце. Це викликано головним чином тим, що Збройні сили перебувають у стані трансформації і для них втрачає своє значення фізична сила та агресія, традиційно притаманна чоловікам. Ключовим аргументом є те, що жінки мають такі самі права та обов'язки як і чоловіки, з огляду на це їх участь у функціонуванні Збройних сил має бути рівнозначною чоловічій [1, с. 13]. Це і є головним аргументом прибічників залучення жінок до

воєнних структур.

Аргументи стосовно інтеграції жінок у Збройні сили доцільно поділити на дві категорії. Перша стосується соціальної справедливості, цінності гендерної рівності; а друга – відмінного соціального досвіду жінок, на протигагу чоловікам. Питання соціальної справедливості розв'язується, перш за все, на законодавчому рівні – втілення ідеї рівних прав і можливостей для жінок і чоловіків брати участь у різних сферах життя суспільства [1, с. 14].

Інтеграційна функція гендерної політики в Збройних силах України спрямована на інтеграцію гендерного підходу у життєдіяльність війська, усвідомлення армійським командуванням сутності гендера. Існує три основних теоретичних контексти змісту гендерного фактора. По-перше, поняття «гендер» розглядається як специфічний соціальний інститут, процес, покладений в основу стратифікації та структури суспільства. По-друге, гендерний підхід означає засвоєння різних схем соціалізації, соціально заданих і соціально схвалених форм поведінки, що здійснюється під впливом агентів соціалізації (сім'я, школа, референтні групи, засоби масової інформації і т. ін.) [2, с. 112].

Також гендер співвідносять з теорією соціального конструювання та його біологічна стать, культурно обумовлені статево-рольові стереотипи і «гендерний дисплей» – численні прояви з діючими у суспільстві нормами чоловічої та жіночої поведінки і взаємодії.

Гендерна політика Української держави, реалізована в її Збройних силах, виступає як прояв загального в одиночному та особливому і розкриває характерні для армійського середовища аспекти: фемінізація війська означає зменшення кількості військовослужбовців чоловічої статі з обмеженими соціальними затратами і фінансуванням; багато жінок-контрактників служать на посадах рядового, сержантського складу, а невелика частина жінок обіймає посади командного складу; гендерна політика в українських збройних формуваннях не має ефективної підтримки жіночих утворень держави [2, с. 114].

Військова інфраструктура не задовольняє потреб військовослужбовців жінок та чоловіків в організації житлового, медичного, культурного та побутового обслуговування; закритість і консерватизм органів військового управління зупиняють впровадження гендерної рівності, формування гендерноцентричного світогляду й особового складу Збройних сил України.

Утвердження гендерного рівноправ'я у військовому середовищі вимагає не лише сталого розвитку країни та удосконалення законодавства як людської соціально-статевої свободи і особистісного самовираження, а й значного покращення правового і морально-етичного виховання військовослужбовців, систематичного диференційованого навчання рядового і командного (начальницького) складу з правового забезпечення різних проблем військового будівництва, зокрема соціальних, гендерних та інших [2, с. 120].

Сучасна українська армія, будучи закритою і консервативною організацією, не поспішає впроваджувати в її життя нові реформи, нові закони гендерного спрямування, оскільки діюча нормативно-правова база, особливо установки на проведення бойової підготовки, орієнтована на чоловіків з їх всебічними можливостями і майже не враховує фізіологічних характеристик жінок.

Отже, впровадження політики гендерної рівності значно вплине на зміну характеру середовища Збройних сил України з суто чоловічого на гендерно-рівне. Безумовно це надасть можливість жінкам на рівні з чоловіками робити важливий внесок до загальних спроможностей та ефективності виконання завдань за призначенням. Таким чином, врахування гендерної складової у процесі функціонування та розвитку Збройних сил, сприятиме підвищенню ефективності їх діяльності. Рівні можливості для військовослужбовців-чоловіків та військовослужбовців-жінок, у тому числі щодо можливості розвитку кар'єри та захисту батьківщини, є одним з пріоритетів у сфері прав людини. Сьогодні у більшості країн світу не викликає сумніву питання, що за умови однакової підготовки та однакового ставлення, військовослужбовці-жінки так само ефективно, як і військовослужбовці-чоловіки здатні виконувати професійні обов'язки, передбачені специфікою роботи у Збройних силах. Зважаючи на те, що у цій галузі зі значною перевагою домінують чоловіки та чоловічі стереотипи, впровадження гендерного підходу означатиме визнання цінностей соціальної справедливості, використання соціального та професійного потенціалу жінок у процесі розвитку Збройних сил.

1. Марценюк Т. «Невидимий батальйон»: участь жінок у військових діях в АТО / Т. Марценюк, А. Квіт, Г. Гриценко: https://www.uwf.org.ua/files/nevydymy_batalion_ukr_full.pdf.

2. Буковинська Н. Гендерна рівність: шлях до успіху чи загроза майбутньому? / *Підприємництво, господарство і право*. 2017. № 3. С.191-194.

3. Уткін О. Соціальні функції гендерної політики в збройних силах України. *Україна у світовій історії*. 2014. № 2 (51). С.110-122.

4. Коваль О. Гендерна рівність і розвиток: погляд у контексті європейської стратегії України: <http://www.razumkov.org.ua/upload/Gender-FINAL-S.pdf>.